

Autorės pastaba

ŠIS PASAKOJIMAS – NE APIE MORMONŲ TIKĖJIMĄ. Ir apie jokią kitą tikybos formą. Jame veikia įvairūs žmonės, vieni tikintys, kiti – ne; vieni geri, kiti – ne. Autorė abejoja, ar tarp šių dviejų kategorijų yra kokias nors sąsajas.

Toliau abėcėlės tvarka surašyti vardai yra išgalvoti: Aronas, Bendžaminas, Džinas, Džudė, Emilė, Erina, Fejė, Odrė, Piteris, Robertas, Robin, Seidė, Siuzana, Šanon, Šonas, Vanesa.

Prologas

STOVIU ANT RAUDONO TRAUKINIO VAGONO, palikto riog-
soti prie daržinės. Vėjo šuoras plaka man plaukus prie veido
ir pro prasegtą palaidinės apykaklę smelkiasi žvarba. Čia, kalno
kaimynystėje, vėjai stiprūs, sakytum pačios viršūnės alsavimas.
Žemiau – nedrumsčiama slėnio ramybė. O mūsų laukuose –
nepaliaujamas vėjo šokis: siūbuoja vešlūs spygliuočiai, krūpčio-
ja dagiai ir pelynai, lenkdamiesi kiekvienam vėjo gūsiui ir oro
duobei. Man už nugaros švelniai kyla kalvos šlaitas ir įsisiuva į
kalno pamatą. Užvertusi galvą, matau tamsų Indėnų Princesės
siluetą.

Kalva nuklota sužėlusiu laukinių kviečių kilimu. Spygliuo-
čiai ir pelynai – solistai, o kviečių laukas – kordebaletas, kiek-
vienas stiebelis paklūsta kitų judesio proveržiams – viena po
kitos sukniumba milijonas balerinų, vėtroms lenkiant auksines
jų galvas. Įdubimas kviečių lauke po akimirkos išnyksta, bet jo
kontūrai tokie tikslūs, kad jame tikrai išvysi vėją.

Atsigręžusi į mūsų namus, kalvos šlaite matau kitokį judė-
jimą – prieš vėjo gūsius atkakliai iriasi aukšti šešėliai. Mano
broliai pabudo, eina išbandyti vėjo. Įsivaizduoju mamą prie
viryklės, palinkusią virš keptuvės su sėlenų blynais. Mintyse

matau prie durų iš kiemo pusės susikūprinusį tėvą, varstantį batus kaustytomis nosimis ir grūdantį iki nuospaudų pritrintas rankas į suvirintojo pirštines. Pakalnėje besidriekiančiu plentu nesustodamas pravažiuoja mokyklinis autobusas.

Man tik septyneri, bet suprantu, kad dėl šio fakto labiau nei dėl ko kito mūsų šeima išsiskiria iš visų: mes nevaikštome į mokyklą.

Tėtis nerimauja, kad Vyriausybė mus privers ten vaikščioti, bet ji to negali, nes nežino, kad esam. Keturi iš septynių mano tėvų vaikų neturi gimimo liudijimų. Mes neturime ligonių kortelių, nes gimėm namie ir nesam matę nei gydytojo, nei slaugytojos*. Mes neturime pažymių knygelių, nes niekada nebuvome įkėlę kojos į klasę. Kai sulauksiu devynerių, man bus išduotas pavėluotas gimimo liudijimas, bet šiuo metu, Aidaho valstijos ir federalinės valdžios duomenimis, aš neegzistuoju.

Be abejo, aš *egzistavau*. Augau ruošdamasi Bjaurasties Die-noms, dairydama, ar saulė dar neaptemo, ar mėnuo nepasru-vo krauju. Vasaromis konservavau persikus, žiemomis perrinkinėjau pasenusias atsargas. Kai žmonijai ateis galas, mūsų šeima toliau gyvuos nepaliesta vargų.

Mano mokslai buvo kalno gyvenimo ritmas, kuriam būdingi vien cikliški pokyčiai, be esminių permainų. Kas rytą pasirodydavo ta pati saulė, apžvelgdavo slėnį ir nusileisdavo už kalno viršūnės. Žiemą iškritęs sniegas pavasarį visada ištirdavo. Mūsų gyvenimas buvo ciklas – paros, metų laikų ciklas, ir, apsisukus amžinų permainų ratui, niekas nepasikeisdavo. Tikėjau, kad mūsų šeima susiliejusį su šiuo nemariu būties modeliu ir

---

* Išskyrus mūsų seserį Odrę, kuri maža susilaužė abi rankas ir koją. Ji buvo nuvežta sugipsuoti.

kad mes tam tikra prasme amžini. Tačiau amžinybei savas buvo tik kalnas.

Tėvas mėgo pasakoti istoriją apie šią viršukalnę. Ji, didinga senolė, buvo tarsi kalnų katedra. Šiame kalnagūbryje buvo aukštesnių, išpūdingesnių kalnų, tačiau Elnio kalnas buvo pats dailiausias statinys. Jo pamatas aprėpė pusantro kilometro, jam pritvinkus, išsišovęs dumsus pavidalas stiebėsi keldamas tobulą smailę. Iš tolo kalno veide galėjai įžiūrėti moters kūno formas: gilios raguvos sudarė kojų piešinį, ant šiauriau esančio kalnagūbrio tartum moters plaukai vėduokle skleidėsi pušų puokštė. Jos laikysena buvo valdinga, viena koja galingai atstatyta ne žingsniui, o labiau šuoliui.

Tėvas ją vadino Indėnų Princese. Ji kasmet išnirdavo pradedant tirpti sniegynams ir, atsigręžusi į pietus, dairėsi į slėnį grįžtančių bizonų. Tėtis sakydavo, kad klajokliai indėnai laukdavo jos pasirodant kaip pavasario ženkle, reiškiančio, kad kalnas atitirpsta, žiema baigėsi ir metas grįžti namo.

Visi mano tėvo pasakojimai buvo apie mūsų kalną, mūsų slėnį, apie grublėtą mūsų Aidaho lopinėlių. Jis man niekada nekalbėjo, ką daryti, jei palikčiau tą kalną, perplaukčiau vandenynus, pereičiau žemynus ir atsidurčiau svetimame krašte, kur horizonte nebeišvysiu Princesės. Niekad neaiškino, kaip suprasti, kada metas grįžti namo.

PIRMA DALIS

Rinktis, kas gera

RYŠKIAUSIAS MANO PRISIMINIMAS – visai ne prisiminitas. Susikūriau tai vaizduotėje ir paskui prisimindavau tarsi tikrą atsitikimą. Tas prisiminimas susidėliojo, kai man buvo penkeri, prieš pat šeštąjį gimtadienį, iš mano tėvo pasakojimo, kuris buvo toks detalus, kad mano broliai ir sesuo susifantazavo kiekvienas savą kinematografinę versiją su šūviais ir riksmomis. Mano versijoje čirškia žiogai. Jų griežimą girdžiu visai šeimai susispietus virtuvėje, šviesos išjungtos slepiantis nuo federalų, apsupusių mūsų namą. Moteris siekia vandens stiklinės ir mėnulis apšviečia jos siluetą. Pasigirsta šūvis – lyg botago kirtis, ir ji krinta. Mano atmintyje visada krinta mūsų mama su kūdikiu glėbyje.

Kūdikiui čia ne vieta – aš jauniausia iš septynių savo motinos vaikų, bet, kaip sakiau, nieko panašaus ir nebuvo nutikę.

PRAĖJUS METAMS NUO TADA, kai tėvas papasakojo šią istoriją, kartą vakare susirinkome pasiklausyti, kaip jis skaito pranašystę apie Emanuelį iš Izaijo knygos. Tėvas sėdėjo ant garstyčių spalvos mūsų sofos, pasidėjęs ant kelių atverstą didelę Bibliją.

Motina sėdėjo šalia. Visi kiti buvome kas sau sutūpę ant rudo gauruoto kilimo.

– „Varške ir medumi jis maitinsis, – monotoniškai burbleno tėvas, pavargęs visą dieną tampydamas metalo laužą, – mokėdamas atmesti, kas pikta, ir rinktis, kas gera.“*

Stojo slogi tylą. Mes sėdėjom ir nekrutėjom.

Mano tėvas nebuvo aukštas, bet mokėjo prikaustyti dėmesį. Jo išvaizda darė įspūdį, priminė iškilmingą orakulo pozą. Jo rankos buvo drūtos ir įdiržusios – visą gyvenimą sunkiai dirbančio žmogaus rankos, ir jos tvirtai įsikibdavo į Bibliją.

Jis dar kartą perskaitė Biblijos ištrauką, paskui trečia kartą, ketvirtą kartą. Kaskart jo balsas kilo vis aukščiau. Akys, kurių vokai ką tik buvo pabrinkę iš nuovargio, dabar buvo plačiai atmerktos ir žvalios. Tai – dieviškas pamokymas, pasakė jis. Pasiklausias Viešpaties, ką tai reiškia.

Kitą rytą tėtis iš šaldytuvo išgyvendino pieną, jogurtą ir sūrį, o vakare grįžo namo sunkvežimiu su dviem šimtais litrų medaus.

– Izaijas nepasako, kas yra pikta – varškė ar medus, – tarė tėtis, išsišiepęs žiūrėdamas, kaip mano broliai velka baltas statinaites į rūšį. – Bet jei paklausi, Viešpats tau atsakys!

Kai tėtis perskaitė tą Biblijos eilutę savo motinai, ši nusijuokė jam į veidą.

– Turiu kelis skatikus pinigineje, – pasakė jam. – Verčiau imk juos. Tiek ir verta toji tavo išskaityta prasmė.

Močiutė buvo lieso, prakaulaus veido ir turėjo neišsenkamas atsargas indėniškų papuošalų vien iš sidabro ir turkio ir jais buvo apsikarsčiusi laibą kaklą ir apsimausčiusi pirštus. Ji

---

* Citatų lietuviškus šaltinius ir kai kurias kitas nuorodas žr. knygos pabaigoje p. 450–452 (*vert.*).

gyveno mūsų kalvos papėdėje, šalia plento, tad vadinome ją pakalnės močiute. Šitaip atskirdavome ją nuo mūsų mamos motinos, kurią vadinome miesto močiute, nes ji gyveno už dvidešimt penkių kilometrų į pietus esančiame vieninteliame mūsų apygardos mieste, kuriame buvo šviesoforas ir prekybos centras.

Tėtis su savo motina riejosi kaip dvi katės, kurios, nepaisant nieko, vaikštinėja apsvijusios viena kitos uodegą. Kartais jie visą savaitę nerasdavo bendros kalbos, bet juodu rišo ištikimybę kalnui. Mano senelių iš tėvo pusės šeima pusę amžiaus gyveno Elnio kalno papėdėje. Močiutės dukterys ištekėjo ir išsikraustė kitur, o mano tėvas liko – priekalnėje, ant kalvos šlaito, tiesiai virš motinos namų, pasistatė menką namelį, kurio niekada taip ir neužbaigė, ir šalia išpuoselėtos jos vejos įsirengė vieną iš kelių metalo laužo paruošimo aikštelių.

Jie kasdien vaidijosi dėl netvarkos metalo laužyno kaimynystėje, o daugiausia – dėl mūsų, vaikų. Močiutė manė, kad turime vaikščioti į mokyklą, o ne, jos žodžiais, bastytis ant kalno kaip laukiniai. Tėtis sakė, kad valstybinės mokyklos – tai gudrus Vyriausybės manevras vaikams atitraukti nuo Dievo.

– Išvežti vaikus šituo keliu į mokyklą, – kalbėdavo jis, – tai tas pat, kas atiduoti pačiam velniui.

Dievas liepė tėčiui pasidalyti apreiškimu su žmonėmis, kurie gyveno ir dirbo žemę Elnio kalno paunksnėje. Sekmadieniais kone visi susirinkdavo karijų spalvos bažnyčioje prie pat plento su nedidele, santūria smaile, būdinga mormonų bažnyčioms. Tėtis ėmė protinti šeimų galvas, vos vyrams pakilus iš klauptų. Pradėjo nuo savo pusbrolio Džimo – tas geraširdiškai klausėsi, kol tėtis, mojuodamas Biblija, aiškino apie pieno nuodėmin-

gumą. Džimas išsišiepė, paplekšnojo tėčiui per petį ir pasakė, kad karštą vasaros dieną teisingasis Dievas nė už ką neatimtų iš žmogaus naminių braškinių ledų. Džimo žmona įsikibo vyrui į parankę. Jiems čiauziant pro šalį, pajutau, kaip dvelktelejo mėšlu. Tada prisiminiau: didelis pieno ūkis į šiaurę nuo Elnio kalno – ne kieno kito kaip Džimo.

VOS TĒČIUI PRADĖJUS PAMOKSLAUTI prieš pieną, močiutė prigrūdo jo pilną šaldytuvą. Ji su seneliu gerdavo tik nugriebtą, bet labai greitai jų šaldytuve atsirado dviejų procentų riebumo, paskui visai nenugriebto ir net šokoladinio. Regis, buvo įsitikinusi, kad reikia laikyti šią fronto liniją.

Pusryčiai tapo ištikimybės išbandymu. Kas rytą mūsų šeima susėdavo prie plataus perdirbto raudonojo ažuolo stalo ir valgydavo septynių grūdų dribsnius su medumi ir melasa arba septynių grūdų blynus – taip pat su medumi ir melasa. Man buvo visai nieko tie dribsniai, kai juos buvo galima užpilti pienu ir žiūrėti, kaip grietinėlė apsemia grūdus ir susigeria į jų gumulėlius, bet po apreiškimo turėjome juos valgyti su vandeniu. Tai buvo tas pat, kas išvalgyti lėkštę dumblo.

Netrukus mano mintys ėmė suktis apie tą gausybę pieno, gyžtančio močiutės šaldytuve. Tada ir įpratau rytais nevalgyti pusryčių – eidavau tiesiai į daržinę. Pašerdavau kiaules, įpildavau į lovius pašaro karvėms ir arkliams, o tada peršokdavau per gyvulių aptvarą, apeidavau daržinę ir įsmukdavau į močiutės namus pro šonines duris.

Vieną rytą sėdėjau prie virtuvinio baro, žiūrėdama, kaip močiutė beria į dubenėlį kukurūzų dribsnius, ir staiga ji paklausė:

– O tau nepatiktų vaikščioti mokyklą?

– Ne, – atsakiau.

– Iš kur žinai? – burbtelėjo ji. – Juk niekad nebandei.

Įpylusi pieno, padavė man dubenėlį, tada, priešais mane prisėdusi prie baro, ėmė žiūrėti, kaip srebiu iš sklidino šaukšto.

– Mes rytoj išvažiuojam į Arizoną, – pasakė ji man, bet aš ir taip žinojau.

Keičiantis orams, jiedu su seneliu visada išvažiuodavo į Arizoną. Senelis sakydavo, kad Aidaho žiemoms jis per senas – nuo šalčio gelia kaulus.

– Atsikelk paryčiais, – tęsė senelė, – kokią penktą, ir mes tave pasiimsim. Įtaisysiu tave į mokyklą.

Kilstelėjau nuo kėdės. Mėginau įsivaizduoti mokyklą, bet nieko neišėjo. Vietoj jos mačiau sekmadieninę mokyklą, į kurią vaikščiojau kas savaitę ir jos nekenčiau. Berniukas, vardu Aro-nas, visoms mergaitėms pasakė, kad aš nemoku skaityti, nes nelankau mokyklos, ir dabar niekas su manimi nesikalba.

– Tėtis leido man važiuoti? – paklausiau.

– Ne, – atsakė močiutė. – Bet kol jis supras, kad tavęs nėra, mes jau būsim toli.

Padėjusi mano dubenėlį į kriauklę, įsižiūrėjo į tolį pro langą.

Močiutė buvo lyg gamtos jėga – nekantri, atkakli, nesutrikdoma. Norint į ją pažiūrėti, reikėjo atsitraukti į šalį. Ji juodai dažėsi plaukus ir tai dar labiau paryškino ir taip griežtus bruožus, ypač antakius, kuriuos kas rytą apvedžiodavo išpiešdama du storus, juodus kaip rašalas lankus. Jie išeidavo per ilgi ir veidas atrodydavo ištemptas. Be to, jie būdavo išpiešti per aukštai ir visam veidui suteikdavo nuobodžiaujančią, kone sarkastišką išraišką.

– Tau reikia lankyti mokyklą, – tarė ji.

– Negi tėtis neprivers tavęs mane gražinti? – paklausiau.

– Tavo tėtis nė velnio man nepadarys, – močiutė atsistojusi išsitiesė visu ūgiu. – Jei norės tavęs, turės pats atvažiuoti. – Ji padelsė – akimirką atrodė susidrovėjusi. – Vakar su juo kalbėjau. Nebeilgai tave vedžios už rankos. Jis vėluoja statyti tą pašiūrę mieste. Negali, viską metęs, išvažiuoti į Arizoną, bent kol geri orai ir jam su berniukais reikia darbuotis visą dieną.

Močiutės sąmokslas buvo gerai apgalvotas. Tėtis prieš pirmąjį sniegą kelias savaites dirbdavo nuo aušros iki sutemų stengdamasis kuo daugiau užkalti iš metalo laužo ir daržinių statybos, kad pratrauktume per žiemą, kai būdavo mažai darbo. Net jo motinai pabėgus su jauniausiu vaiku, nebūtų galėjęs nutraukti darbų, kol neapšąla šakinis krautuvas.

– Turėsiu pašerti gyvulius prieš mums išvažiuojant, – pasakiau. – Jis tikrai pastebės, kad manęs nėra, jei karvės išlauš aptvarą ieškodamos vandens.

TĄ NAKTĮ NEMIEGOJAU. Atsisėdusi ant virtuvės grindų, žiūrėjau, kaip pamažu tiksi valandos. Pirma nakties. Antra. Trečia.

Ketvirtą atsistojau ir pasidėjau batus už durų iš kiemo pusės. Jie buvo apskretę pridžiūvusiu mėšlu – močiutė su tokiais tikrai neleis lipti į savo automobilį. Mintyse mačiau juos paliktus močiutės priebutyje man basai pabėgus į Arizoną.

Įsivaizdavau, kas bus, kai mano šeima susivoks, kad dingau. Su broliu Ričardu dažnai nuo ryto iki vakaro būdavom ant kalno, taigi greičiausiai niekas nepastebės, kol, saulei pakrypus vakarop, Ričardas pareis namo vakarienės, o aš ne. Vaizdavausi,

kaip broliai puls pro duris manęs ieškoti. Iš pradžių išnaršys laužyną kilnodami metalo plokštes ir žiūrėdami, ar neįstrigau kuriai nors atitrūkus. Tada patrauks toliau, iškrės visą sodybą, karstysis po medžius ir užlips ant daržinės aukšto. Galiausiai pasuks kalno link.

Tada jau bus gerokai sutemę – prieš pat nusileidžiant saulei, kai kraštovaizdyje įžiūri tik tamsą – akliną pramaišiu su kiek perregima – ir aplinkinį pasaulį labiau jauti negu matai. Įsivaizdavau brolius išsisklaidant ant kalno ir ieškant manęs juodoje miško tamsoje. Niekas nekalba, visi galvoja tą patį. Ant kalno visada gali nutikti kas nors baisiai blogo. Būna, kad netikėtai išdygsta uolos. Sulaukėję mano senelio arkliai kartais kaip pašėlę ima lakstyti per nuokanų sąvašynus, netrūksta ir gyvačių barškuolių. Šitai mes jau ieškojom iš tvarto pabėgusio kumeliuko. Slėnyje dar buvo galima rasti sužeistą gyvulį, ant kalno – tik nebegyvą.

Įsivaizdavau mamą, stovinčią prie kiemo durų, žvelgiančią į juodą kalnų keterą tėvui parėjus namo ir pasakius, kad manęs nerado. Sesuo Odrė pasiūlys kam nors pasiklausti močiutės, bet mama atsakys, kad močiutė rytą išvažiavo į Arizoną. Tie žodžiai akimirka pakibs ore ir tada visi supras, kur aš dingau. Įsivaizdavau tėvo veidą jam gręžiantis į motiną, mačiau vengiančias tiesiai žiūrėti jo akis, užsiraukusias suspaustas lūpas.

– Manai, ji nusprendė išeiti?

Ausyse jo balsas aidėjo liūdnei, sielvartingai. Tada jį užgožė kitas įsivaizduotas prisiminimas – žiogai, šūviai ir galiausiai tylą.

KAIP VĒLIAU SUŽINOJAU, tai buvo pagarsējies įvykis, panašiai kaip Vunded Ni ar Veiko incidentai, bet kai tėvas pirmąkart mums apie tai papasakojo, man atrodė, kad niekas daugiau pasaulyje to nežino, tik mes.

Tai prasidėjo baigiantis konservavimo sezonui, kurį kiti vaikai galbūt vadino vasara. Mūsų šeima šiltuoju metų laiku konservuodavo vaisius, kurių, kaip sakė tėtis, mums prireiks Bjaurasties Dienomis. Vieną vakarą tėtis iš metalo laužyno grįžo susirūpinęs. Per vakarienę žirgliojo po virtuvę pirmyn atgal ir beveik nė kąsnio neįsidėjo į burną. Turim viską sutvarkyt, pasakė jis. Laiko nedaug.

Visą rytojaus dieną lupom ir virėm persikus. Iki saulėlydžio pripildėme keliasdešimt Meisono stiklainių ir dabar jie, ištraukti iš greitpuodžio ir vis dar šilti, buvo išrikiuoti lygiomis eilėmis. Tėtis prižiūrėjo, kaip dirbame, skaičiavo stiklainius kažką murmėdamas po nosimi, paskui atsisuko į mamą ir tarė:

– Neužteks.

Tą vakarą tėtis mus sukvietė į šeimos pasitarimą ir visi susėdome aplink virtuvės stalą: jis buvo platus ir ilgas, prie jo tilpo visi. Kaip jis pasakė, turime teisę žinoti, prieš ką einame. Jis stovėjo galustalėje, visi kiti, sutūpę ant suolų, tyrinėjome storas raudonojo ažuolo lentas.

– Netoliese gyvena viena šeima, – pasakė tėtis. – Kovotojai už laisvę. Jie nenori, kad Vyriausybė jų vaikams plautų smegenis valstybinėse mokyklose, dėl to su jais atsiskaityti atėjo federalai.

Tėtis išpūtė iš plaučių orą pratisu ilgu atodūsiu.

– Federalai apsupo tos šeimos trobelę, kelias savaites laikė uždarytus, ir kai išalkęs vaikas, mažas berniukas, išsmuko ieškoti ko pavalgyti, federalai jį nušovė.

Peržvelgiau brolių veidus. Iki tol niekad nebuvo mačiusi baimės Luko veide.

– Jie tebėra savo trobelėje, – kalbėjo tėtis. – Išjungę šviesas, šliaužioja grindimis toliau nuo durų ir langų. Nežinau, kiek jie turi maisto. Gali būti, kad išmirs badu, kol federalai mes šitą reikalą.

Niekas nieko į tai nepasakė. Galop Lukas, kuriam buvo dvylika, paklausė, ar galime jiems padėti.

– Ne, – atsakė tėtis. – Niekas negali. Jie užspeisti savo namuose. Bet turi ginklą, dėl to federalai jų ir nešturmuoja.

Tėtis ilgokai rangėsi, kol įsitaisė ant žemo suolo, ir visą tą laiką tylėjo. Mano akimis atrodė senas, nusikamavęs.

– Jiems negalim padėti, bet galim padėti patys sau. Kol federalai ateis iki Elnio kalno, būsime pasiruošę.

Tą vakarą tėtis iš rūšio atvilko glėbį senų kareiviškų kuprinių. Pasakė, kad jų reikės žygiui į kalnus. Visą naktį į jas krovėmės būtinus daiktus – žolinius vaistus, tabletes vandeniui gryninti, skiltuvus. Tėtis atnešė kelias dėžes kareiviškų maisto davinių – prisikrovėme jų į kuprines, kiek tilpo, įsivaizduodami tą valandėlę, kai, priversti bėgti iš namų, visa tai valgysime slapstydami tarp laukinių slyvų prie upelio. Kai kurie broliai į kuprinę įsigrūdo ginklą, bet aš turėjau tik nedidelį peilį, ir vis tiek, baigus krautis, mano kuprinė pasidarė dydžio sulig manimi. Paprašiau Luko užkelti ją ant mano spintos lentynos, bet tėtis liepė pasidėti žemai, kad galėčiau greitai pasiimti, taigi miegojau su ja lovoje.

Treniruodavau greitosiomis įsinerdama į kuprinės diržus ir bėgiodama su ja ant pečių – nenorėjau atsilikti nuo kitų. Vaizduodavau mūsų pabėgimą – kaip lekiam vidury nakties

į Indėnų Princesės prieglobstį. Supratau, kad kalnas yra mūsų sąjungininkas. Tiems, kurie jį pažįsta, gali būti geras, bet neprasitytiems svečiams – tikras klastūnas, ir tai buvo mūsų pranašumas. Kita vertus, jei, atėjus federalams, ruošiamės slapstyti kalnuose, nesupratau, kam mes konservuojam tuos persikus. Juk nesitempsim šimtų sunkių Meisono stiklainių į kalno viršūnę. O gal mums tų persikų reikia, nes ruošiamės užsibarikaduoti namuose kaip Viveriai ir kautis iki galo?

Buvo panašiau, kad kausimės, ypač po kelių dienų, kai tėtis parsinešė keliolika nurašytų kariškų šautuvų, daugiausia SKS, su tvarkingai po vamzdžiu užlenkais plonais sidabriniais durtuvėliais. Ginklai atėjo siaurose skardinėse dėžėse ir buvo padengti kosmolinu – taukus primenančia rusva medžiaga, kurią reikėjo nulupti. Kai ginklai buvo nuvalyti, vieną išsirinko mano brolis Taileris, paguldė ant juodos plastiko plėvelės ir suvyniojęs užsandarino keliais metrais sidabrinės techninės lipnios juostos. Užsidėjęs ryšulį ant peties, nusinešė į pakalnę ir numetė prie raudono vagono. Tada ėmė kasti žemę. Iškasęs gilią ilgą duobę, įmetė į ją šautuvą, o aš žiūrėjau į įtemptus jo raumenis, pūpsančius po žemėta oda, kietai suspaustus žandikaulius.

Netrukus tėtis nupirko mašiną kulkoms iš naudotų šovinių gaminti. Dabar mes ilgiau trauksim atsidūrę apsuptyje, pasakė jis. Pagalvojau apie kuprinę lovoje, laukiančią žygio į kalnus, apie užkastą prie traukinio vagono šautuvą ir pradėjau nerimauti dėl kulų mašinos. Ji buvo griozdiška, priveržta prie geležinio pagrindo. Jei mus užklups netikėtai, pamaniau, kad nebus laiko jos neštis. Įdomu, ar ją irgi užkas kaip šautuvą.

Toliau konservavome persikus. Nepprisimenu, kiek praėjo

dienų ir kiek stiklainerių papildė mūsų atsargas, kol tėtis papasakojo apie tuos žmones daugiau.

– Rendis Viveris nušautas, – pasakė tėtis laibu virpančiu balsu. – Išėjo iš trobelės parsinešti sūnaus kūno ir federalai jį nušovė.

Niekad nebuvau mačiusi tėčio verkiančio, bet dabar jam per nosį vientisa srovele tekėjo ašaros. Jis nesišluostė ir ašaros varvėjo ant marškinių.

– Žmona, išgirdusi šūvį, pribėgo prie lango su kūdikiu ant rankų. Tada pasigirdo antras šūvis.

Mama sėdėjo vieną ranką prispaudusi prie krūtinės, kita užsidengusi burną. Žiūrėjau į margą mūsų linoleumą, o tėtis mums pasakojo, kaip kūdikis buvo paimtas iš motinos glėbio ir jo veidas buvo kruvinas.

Iki šios akimirkos kažkas manyje *norėjo*, kad ateitų federalai, kažkas troško nuotykių. Dabar pajutau tikrą baimę. Įsivaizdavau tamsoje sutūpusius brolius, prakaituotose jų rankose slyčiojančius suspaustus šautuvus. Įsivaizdavau pailsusią, troškulio kankinamą motiną, besitraukiančią nuo lango. Mačiau mintyse save pačią, be balso, nekrotančią, pasliką tįsančią ant grindų, besiklausančią žiogų čirškimo lauke. Tada pamačiau, kaip mama stojasi ir tiesia ranką į virtuvės čiaupą. Baltas blyksnis, nugriaudi šūvis, ji krinta. Pašoku sugauti kūdikio.

Tėtis niekada mums nepasakojo tos istorijos pabaigos. Mes neturėjome televizoriaus nei radijo, tad gal jis pats nesužinojo, kuo viskas baigėsi. Paskutiniai mano girdėti jo pasakojimo žodžiai buvo tokie: „Kitąkart tai galim būti mes.“

Šie žodžiai nusėdo mano mintyse. Tarsi jų aidas čirškė žiogai, šliuksėjo į stiklainį krintantys persikai, čekšėjo valomas SKS.

Girdėdavau tuos žodžius kas rytą eidama pro raudonąją vagoną ir sustojusi ties žliūgėmis ir usnimis apžėlusiu plotu, kur Taileris buvo užkasęs šautuvą. Tėtis jau seniai bus pamiršęs apreiškimą pagal Izaiją ir mama vėl kilnos šaldytuve sukrautus plastikinius 2 procentų riebumo „Western Family“ pieno butelius, o aš vis dar prisiminsiu Viverius.

BUVO JAU BEVEIK PENKTA RYTO.

Grižau į savo kambarį nuo žiogų čirškimo ir šūvių griausmo išsipūtusia galva. Dviaukštės lovos apatiniame gulte į akį pūtė Odrė – tylus, patenkintas knarkimas viliojo pasekti jos pavyzdžiu. Bet užsikorusi ant savo gulto, sukryžiauvu kojas ir įbedžiau akis į langą. Lygiai penkios. Paskui šešios. Septintą pasirodė močiutė – mačiau ją vaikštinėjant pirmyn atgal po savo terasą ir dažnai gręžiojantis į kalvą, ant kurios stovėjo mūsų namas. Paskui jie su seneliu įlipo į savo automobilį ir nuriedėjo plento link.

Automobiliui nuvažiavus, išlipau iš lovos ir suvalgiau lėkštę sėlenų su vandeniu. Lauke su manimi pasisveikinti priėjo Luko ožka Kamikadzė ir man einant į daržinę ėmė kramsnoti marškinius. Praėjau pro gokartą, kurį Ričardas meistravo iš senos žoliapjovės. Iki lovio kraštų įkrėčiau jovalo kiaulėms ir nuvedžiau senelio arklius į naują ganyklą.

Baigusi darbus, užlipau ant traukinio vagono ir apžvelgiau slėnį. Buvo nesunku įsivaizduoti, kad vagonas nurūksta į tolą ir bet kurią akimirką slėnis gali dingti iš akių. Anksčiau valandų valandas mintyse sukdavau šį filmą, bet šiandien juosta nesisuko. Pasisukau į vakarus nusigrėždama nuo laukų ir veidu atsigrėždama į viršukalnę.

Princesė ryškiausiai būdavo matoma pavasarį, spygliuočiams ką tik pasirodžius iš po sniego naštos: sodriai žali spygliai gelsvai rudos žemės ir žievės fone atrodė beveik juodi. Dabar buvo ruduo. Vis dar ją mačiau, bet ji jau blanko: mirštančios vasaros raudonis ir geltonis stebė tamsų jos pavidalą. Greitai pasnigs. Slėnyje ištirps pirmasis sniegas, bet ant kalno laikysis ir bus užklojęs Princesę iki pavasario, kai ji, sulaukusi savo meto, vėl pasirodys ir ims budriai žvalgytis aplink.